

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Σάββατο Ἀθήνα, 27 Ἰουνίου 1920

ΑΡΙΘ. 690

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Ἡ ἀνάσταση τοῦ δασκά-
λου.

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ: Μακρὰ ἀπ' τὸν κόσμ.
(Τέλος).

ΦΙΛΗ ΒΑΤΙΔΟΥ: Μὲς στὴν ἀλήθεια.

ΜΙΧ. ΘΕΡΒΗΝΤΗΣ - Κ. ΚΑΡΘΗΙΟΣ: Ὁ Δὸν Κι-
χῶτης (συνέχεια).

ο **ΝΟΥΜΑΣ**,: Φαινόμενα καὶ πράγματα.

ΓΡ. ΞΕΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ἡ παράσταση τοῦ Ψυχασά-
βατου.

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ: Σύγνεφα.

ΗΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ: Τραγούδι.

Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: Ἡ δημοτικὴ στὰ σκο-
λειά.

ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ: Νεοελληνικὴ φι-
λολογία.—Ἡ Κοινὴ γνώμη.—Νέα βι-
βλία.—Χωρὶς γραμματόσημο.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ δασκάλου

Δυὸ ἐγγραφα ἱστορικά. Τὸ περιφνημὸν ἄγγραφο τῆς «Ἐνώσεως τῶν λειτουργῶν τῆς μεσῆς ἐκπαιδευ-
σεως» ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ἡ καλλιμαρτυρία διαμαρτυ-
ρίας τοῦ καθηγητῆ Παπούλια ἀπὸ τὸ ἄλλο. Σημαιο-
ψυχῆς ἀρρωστῆς, πού θὰ μείνῃ μουντιζούρα αἰωνία
στὴν ἱστορία τῆς μεσῆς Ἐκπαιδεύσεως, τὸ ἐγγραφο
τῆς Ἐνώσεως, ὑγεία, φῶς, γάλα, ἐλπίδα, τὸ γραμμα-
τοῦ ἀγνωστοῦ καθηγητῆ ἀπὸ τῆς Μεγαλόπολης. Πού-
μὰ νὰ δηλώνει πῶς οὐκ ἀκαταδέχεται πιά, δὲν τὸ ἀνε-
χεται ἡ φιλοτιμία του, νὰ εἶναι μέλος τέτοιου συνό-
λου.

Ἄς μὴν ἀφήσουμε λοιπὸν τὴν ἀπελπισίαν νὰ κυρι-
έψει ὀλοκληρωτικὰ τὴν ψυχὴν μας καὶ ἄς διώξουμε τὴ
βαρυντικὰ πού σὰ μαῦρο σύννεφο τὴν πλάκωνει. Ὑ-
πάρχουνε λοιπὸν καὶ μέσα στὸν κλάδον τῆς μεσῆς Ἐκ-
παιδεύσεως οἱ νέοι, οἱ γεροὶ, ἀπέναντι τοῖς γέροντι,
στοῖς ἀδιόρθωτοις, στοῖς σάπιουσ. Ἀδιάφορον ἂν αὐ-
τοὶ εἶναι σήμερον πέντε ἢ δέκα ἀντίκρου στὸν μέγαν
πλήθος τὸ ἀνίδεον, πού ἀκολουθεῖ μοιρολατρικὰ τὸ
δρόμον τῆς τύχης. Οἱ πέντε αὐτοὶ θὰ γίνοντε εἰκοσι,
ἑκατό, χίλιοι. Αὐτοὶ θὰ χρησιμεύουνε γιὰ μαγιά, αὐ-
τοὶ θὰ φέρουνε τὴν ἀνοίξιν καὶ τὴν ὑγείαν σ' ἓναν ἄρ-
ρωστο κλάδον, μὲ τόσο μεγάλη ἀποστολή, μὰ τόσο κα-
θυστερημένον. Ὁ καθηγητῆς Παπούλιας μὲ τὴν γενναίαν
χειρονομίαν του ἀνοίγει τὸ δρόμον. Οἱ ἄλλοι, οἱ δυνα-
τοί, οἱ γεροὶ, δὲν ἔχουνε τώρα παρὰ νὰ ἀκολουθή-
σουνε. Ἄς φροντίσουνε νὰ γνωριστοῦνε ἀναμεταξύ
τους, ἄς συνεννοηθοῦνε, ἄς ρηξοῦνε τὰ θεμέλια γιὰ
μὴν κλονηθῶναι, γερῆ Ἐνωσις. Σ' αὐτοὺς ἔπεσε ὁ κλη-
ρος νὰ ἀναμορφώσουνε τὸν κλάδον. Αὐτοὶ μὲ τὰ δυ-
νατὰ μέρησά τους θὰ πιάσουνε τὸν δάσκαλον μὲ τὰ
τρεμουλιάρικα πόδια, τὸ φοβισμένον, τὸν ἐξευτελισμέ-
νον καὶ πεσμένον στὴν κοινὴ συνείδησιν, γιὰ νὰ τονέ
στήσουνε ὀρθῶς, ἀλύγιστον, σεβαστὸν ἐκεῖ πού ἡ σύχρο-
νὴ ζωὴ τονέ θέλησε, στὴ θέσιν πού ἡ ἀνάγκη τῶν
πραγμάτων τον προσορίζει.

Γιὰτὶ ὁ σύχρονος δάσκαλος ἔχει μέγαν ὀρον νὰ
παίξῃ στὸ δράμα πού ἀπὸ μέρα σὲ μέρα ξετυλίγεται
μὲ σικιγνὲς μεγαλόπρεπες, ὅσο νὰ σημάνει ἡ ὄρα τῆς
μεγάλης κἀταρσεως. Δὲ θὰ εἶναι ὁ σύχρονος δάσκα-
λος τὸ ὑπομονητικὸν πλάσμα πού ὄλοι ὡς τώρα γνω-

ρίζουμε, δίχως δικὴν του θέλησιν, δίχως δικὴν του σκέ-
ψιν, καταδικασμένον νὰ λυώνει τὴν ἀχαρὴν ζωὴν του,
πάντα ζεμένον στὸ μαγκανοπήγαδον τῆς σκληρῆς ἀνάγ-
κης, τῆς νεκρῆς συνήθειας. Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ἀνα-
δημιουργίας. Ἡ ζωὴ ξαναπλάθεται, εἰδῶλα πού ὁ
κόσμος τὰ προσκυνούσε ὡς τώρα γιὰ θεοὺς, πέφτου-
νε χάμω συντριμμένα, καὶ τὰ πλήθη ξαφνιασμένα
βλέπουνε πῶς κάτω ἀπὸ τὶς μογιέσιν καὶ πίσω ἀπὸ
τὰ φανταχτερὰ στολιδία δὲν κρυβότανε ἄλλο, παρὰ
ὁ ταπεινὸς καὶ εὐκολοσύντριψτος πηλὸς.

Σὲ μιὰ τέτοιαν ἱστορικὴν στιγμὴν τὸ ἔργον τοῦ δι-
σκάλου, τὸ ἀγνοημένον, τὸ περιφρονημένον, ὑψώνεται
σὲ ἀληθινὴν θερησκευτικὴν ἱερωσύνην. Ὁ δάσκαλος, ἀ-
ληθινὸς ἱεροφάντης, μὲ τὸ καινούριον Βαγγέλιον ὑψω-
μένον στὰ ἀγνὰ χέριά του, θὰ καλέσει τὸ λαὸν στὴν με-
γάλην Ἀνάστασιν, αὐτὸς θὰ τοῦ ἐξηγήσῃ τὴν ἀνάγ-
κην τοῦ μεγάλου Ἐξιλασμοῦ, αὐτὸς θὰ τοῦ θερμάνῃ
τὴν ψυχὴν, θὰ τὴν πυρώσει, θὰ τὴν χαλυδῶσει σὲ
δικολὴν ἀξίαν καταστροφῆς καὶ ἀναδημιουργίας.

Γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ ὕψος αὐτὸ ὁ δάσκαλος, θὰ πε-
ράσει πολλὰ στάδια. Ἡ ψυχὴ του ἢ σκουριασμένη
πρέπει νὰ λάμψῃ στὸν ἥλιον ὡς κωφερὴν λεπίδα, τὸ
κορμί του τὸ λιγυρμένον, νὰ ὑψωθῇ ἰσῶν, περφηανον,
σὰ στέλεχος κρίνου. Τὰ παιδιὰ θὰ ρουφήξουνε τότε
τὴν μυρουδιάν του καὶ θὰ ἀναζωογονηθοῦνε. Ἡ ψυχὴ
του πρέπει νὰ μοσκοβολήσῃ, τὸ σκολειὸν τὰ ἀρχαια-
σμένον νὰ γίνῃ περβόλι. Κι αὐτὸ θὰ γίνῃ ὅταν μέσα
στὸ σκολειὸν θὰ πάφῃ νὰ καλλιεργῆται ὁ σκοῖνος τῆς
ψευτιάς, ὁ φλόμος τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀδικίας, ὅταν
ὁ δάσκαλος ἀπὸ τὸ ὑπομονητικὸν γομαρὶ, πού ὅτι τοῦ
κανοναρχοῦνε ἀπὸ πίσω οἱ ἐπιτήδειοι, τὸ ξαναλέει
μηχανικὰ, ἀσυνείδητα, ὡς ὑπνωτισμένον, μὲ μιὰ
καλοκάγαθον ἀνυποψία, μεταβληθῇ σὲ συνειδητὸν ὄρ-
θηανον, γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ζωὴ ὀραϊότερη.

Αὐτὲς τὶς γλυκὲς σκέψεις μᾶς φέρνει στὸ νοῦν ἡ ὀ-
μορφὴν χειρονομίαν τοῦ καθηγητῆ Παπούλια. Πιστεύ-
ουμε στὴν ἀνάστασιν τοῦ «Δασκάλου» καὶ μαζί του
στὴν ἀνάστασιν ὄλου τοῦ λαοῦ. Τὸ σκολειὸν, μιὰ κύ-
ψη πού ν' ἀντιβουίζει τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς, νὰ θε-
σαυρίζῃ τὸ μέλι τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἀγάπης.
"Ὅχι λόγια χοντρά, θάνασσα, λόγια ἐκδίκησης καὶ
μίσους. Τέτοια λόγια δὲ θάκουστοῦνε ποτὲ ἀπὸ τὸ
στόμα τοῦ δασκάλου πού φανταζόμεσθε, μέσα στὴν
μικρὴν κωνανίαν τοῦ σκολειοῦ, πού θὰ εἶναι ὡς ἓνας κα-

θρέφτης τῆς μελλομένης κοινωνίας. Είναι φανταστικός, είναι ἀνύπαρτος τάχα ὁ τύπος αὐτὸς τοῦ δασκάλου ποὺ ὀνειρεύομαστε ; Ὁ δάσκαλος θὰ ἐξακολουθήσει λοιπὸν πάντα νὰ εἶναι κακὸς, ἀσκημὸς ; Είναι ἀνάγκη τῆς ζωῆς ὁ νόμος τοῦ ἀλληλοσπαγγμοῦ, ὅπως μᾶς διδάσκουνε οἱ ὠραιόπαθοι ἢ συμφροντολόγοι ἀπολογητὲς τοῦ Κακοῦ ; Ἐμεῖς οἱ ὀπτιμιστὲς πιστεύουμε σὲ μιὰ Ζωὴ καλύτερη. Ὅταν ἡ γῆς ποὺ εἶναι γιομάτη σήμερα ἀγκάδια καὶ πέτρες, ἢ ποτισμένη μὲ τὴ χολὴ τοῦ μίσους, μὲ τὸν ἴδρωτα τῆς ἀδικίας, καθαριστεῖ καὶ καλλιεργηθεῖ, θὰ ἀναδώσει τὰ ὠραιότερα λουλούδια τῆς. Δὲν εἴμαστε ἀλόλοκοι ὀνειροπόλοι, ὅπως θὰ μᾶς χαρακτηρίσουνε εὐκολα οἱ θετικοὶ καὶ οἱ ἔξυπνοι. Ἴσως νὰ εἴμαστε περισσότερο πραχτικοὶ παρ' ὅ,τι αὐτοὶ φαντάζονται. Φτάνει νὰ συμφωνήσουμε ποὺ τελειώνει τὸ ὄνειρο καὶ ποὺ ἀρχίζει ἡ κοῦρα πραγματικότητά. Ἐμεῖς βλέπουμε ἕναν ὄρασμα δημιουργικὸ, ποὺ τυράνει τις φλέβες τῶν ἀνθρώπων, ἀκοῦμε τὴ βοὴ τῆς καταγίδας ποὺ μᾶς στέλνει ἀπὸ μακριὰ τὴ φοβέρα τῆς, ρουφᾶμε τὴν εὐωδιὰ τῆς γῆς ποὺ μυρίζει βροχὴ. Είναι ἡ εὐεργετι-

κή βροχὴ ποὺ ξεπλένει καὶ κάνει τίς πέτρες νάστρω-
φτουνε ἄσπρες στὸν ἥλιο.

Ὁ ἁμορφότερος ρόλος στὸ ἔργο τῆς ἀναδημιουργίας, ὑστέρει ἀπὸ τὴν ἀγρία καταγίδα, προορίζεται γιὰ τὸ δάσκαλο. Γι' αὐτὸ θὰ θέλαμε καὶ ὁ Ρωμῶς δάσκαλος νὰ μὴ βρεθεῖ καθυστερημένος, κατώτερος ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν του, ταπεινότερος μᾶλλον τοῦς Ἑλλήνων συναδέρφους του. Ὑπάρχει καὶ ἐδῶ δουλιὰ γιὰ τὸ δάσκαλο, ἀρκετὴ νὰ ικανοποιήσῃ καθε ἀνώτερη φιλοδοξία. Τὰ δυὸ μεγάλα τέρατα, τὸ τέρας τοῦ Ραγιαδισμού καὶ τὸ τέρας τοῦ Μιστριωτισμοῦ, αὐτὸς θὰ τὰ πνίξει μέσα στις δυνατὲς χούφτες του. Ὅσοι νοιώθουνε μέσα τους τὴ δύναμη νὰ δουλέψουνε γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, ἄς δώσουνε τὸ γληγορότερο τὰ χεῖρα ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, καὶ ἔτσι σφιχτὰ χεροπιασμένοι, ἄς βαδίσουνε τὸ δρόμο τους τὸν ἀγκαθόσπαρτο, μὲ τὸ κεφάλι ἀψηλά, μὲ τὰ μάτια γυρισμένα πρὸς τὸ φῶς τῆς μεγάλης Ἀνατολῆς, ποὺ γλυκοροδιίζει πίσω ἀπὸ τὸ ἀψηλὸ βουνὸ τῆς σκοτεινῆς Ἀμαρτίας.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ

ΜΑΚΡΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

5

— Αὐτὸς εἶναι, αὐτὸς... Ποιὸς ἄλλος θάνα; Λέει καὶ τὸν τόπο του... Αὐτὸ τὸ τέρας εἶναι, αὐτὸς πνίγηκε καὶ πάει !

— Μὰ ποιὸς πνίγηκε; ρώτησα γώ, γιὰ ποιὸνα λέτε;

Εἶχα ἀκούσει καλά καὶ εἶχα καταλάβει, ἀλλὰ ρώτησα ἔτσι.

— Ὁ περίφημος ἐξάδερφός μου, ὁ Κώστας Παρδέλης! μοῦ ἀπάντησε ὁ πατέρας μου, αὐτὸς πνίγηκε, δὲν ἀκουσες γιὰ ποιὸνα λέμε τόση ὄρα ;... Αὐτὸς, αὐτὸς... Καί, καθὼς φαίνεται, εἶχε ξεκινηθεῖ νὰ μᾶς ἔρθει καὶ ἐδῶ ! Κ' ἐδῶ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσει ἡσυχους ! Βᾶξω στοίχημα ὅτι ἐδῶ ἐρχότανε... Ἄλλ' ὑπάρχει Θεός ! Ἄργεῖ, ἀλλὰ δὲ λησμονεῖ... .

Ὁ πατέρας μου πίστευε τώρα στὸ Θεό, ἐνῶ πρὸ ἡμερῶν δὲν πίστευε σὲ τίποτα.

Καὶ ἔξακολούθησε :

— Τώρα ἐμπρός, θὰ φύγουμε καὶ ἔμεῖς ἀπὸ δῶ, ἀπὸ τὴν ἐρημιά, καὶ θὰ πάμε πάλι πίσω, θὰ πάμε πάλι μὲς στὴν εὐτυχία, ἐκεῖ, ἐκεῖ !... Κι ὅλα θὰ οἰάξουν, ὅλα θὰ διορθωθοῦν... .

Ἡ μάνα μου ἔπειτα, εἶπε στὸν πατέρα μου, πὼς καλὸ θάτανε νὰ πληροφορηθεῖ καλά, νὰ δεβαιωθεῖ, πρὶν κάνουμε τὸ ταξίδι καὶ βρεθοῦμε μπερδεμένοι. Ὁ πατέρας μου τῆς ἀπάντησε πὼς τίχε σκεφτεῖ αὐτὸ, καὶ ὅτι θὰ δεβαιωνόταν πρῶτα καὶ ἔπειτα θὰ φεύγαμε.

Τὸ βράδυ στὸ τραπέζι μιὰ σιωπὴ μᾶς βάφανε. Ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μάνα μου σιωπηλοὶ μένανε. Κάτι εἶπαν, γιὰ μιὰ στιγμή μόνο, καὶ πάσανε.

Καὶ εἶχανε διώξει καὶ τὰ μικρά, γιὰτὶ φώναζοῦσα.

νῆ, λέγανε γιὰ τὸν τόπο ποὺ θὰ πηγαίναμε, θυμόν-
τουσαν τίς φιληνάδες τους. Κι αὐτὰ πήγανε σ' ἕνα
ἄλλο δωμάτιο καὶ καθίσανε στὸ βάθος, ὅπου φωτιζό-
ταν περισσότερο ἀπ' τὸ φῶς τῆς σελήνης, παρὰ ἀπ'
τὸ φῶς τοῦ λυχνarioῦ, καὶ κεῖ ἀρχίσανε νὰ τραγου-
δοῦνε :

Βαπόρι, βαποράκι,
ποὺ πᾶς γιαλὸ, γιαλὸ...

Κ' εἶταν αὐτὴ τὴ βραδιά μιὰ ἡσυχία ἔξω, μιὰ γα-
λήνη, ποὺ θύμιζε τίς ἀνοιξιάνικες βροχίδες.

Ἐγὼ κοίταξα τὸ σπῆτι καὶ τὸ βλεπα με λύπη, κοίτα-
ξα τὴν κάθε γωνιά του, τὸ ταβάνι, τοὺς τοίχους, τὰ
παράθυρα, καὶ τὸ λυπόμουνα, ποὺ θὰ τὰφίναμε μόνο,
ἐρημο. Καὶ σὰ νὰ τὸ βλεπα καὶ πὼς θάταν, ὅταν θὰ
τ' ἀφίναμε. Σκοτεινὸ, σιωπηλὸ, ἐρημιωμένο...

Στὸ κρεβάτι μου ἔμεινα ἄγρυπνος ὥρες. Ποῦ νὰ
κοιμηθῶ. Δὲν εἶχα μόνο νὰ σκεφτῶ τὴν ἀναχώρησι,
τὸ γυρισμὸ πάλι, στὴ χώρα ποὺ γεννήθηκα, ἀλλὰ καὶ
τόσα ἄλλα καὶ ἄλλα.

Κάτι λόγια τοῦ πατέρα μου μάλιστα ἐρχόνταν καὶ
ἐναρχόνταν στὸ νοῦ μου.

Στὸ τραπέζι ἡ μάνα μου εἶχε σιῆσει σ' αὐτὴ του
καὶ τοῦ εἶχε πει σιγὰ κάτι. Κι αὐτὸς τῆς ἀπάντησε
δυνατὰ :

— Ἐπρεπε νάμουν κανεὶς ἄλλος καὶ νᾶχα τοῦτο
δῶ γερὸ, καὶ σούλεγα !...

Κ' εἶδε τὴ γροθιά του.

Θυμῆθηκα καὶ τὸν πατέρα μου πὼς εἶπανε στὴν